

Cuvinte cheie: arhive, documente, Bistrița, organizare administrativă.

Schlagwörter: Bistritz, Archive, Urkunden, Werwaltungorganisation, Mittelalter

Centru economic și administrativ al regiunii de colonizare săsească din nordul Transilvaniei, Bistrița și-a consolidat rapid prestigiul și influența nu doar asupra teritoriului arondat, Nösnerland, dar și, prin legăturile comerciale și politico-militare, în spațiul mult mai larg al Transilvaniei, regatului Ungariei și țărilor învecinate. Afacerile interne, raporturile dintre cetățenii urbei și administrația orașului, evoluția politică, corespondența, contactele și reglementările comerciale înregistrate în formulări scrise au creat un fond arhivistic bogat, de o mare diversitate și cu evidentă importanță pentru cunoașterea trecutului. Despre valoarea arhivelor bistrițene s-au pronunțat toți cei care au luat contact și au descifrat acte și documente din această arhivă¹. Spre exemplificare, Nicolae Iorga nota „am avut norocul să văd cel dintâi o adevărată comoară de limbă ca și de lămuriri istorice” și că „puține arhive cuprind mai multă viață vie, colorată, zilnică românească decât arhivele bistrițene”². Constituirea, evoluția, ordonarea și cuprinsul acestui fond documentar merită rememorat și integrat atitudinii generale de ordine și rigoare promovate în mentalul colectiv și în sistemul administrativ ale sașilor transilvăneni.

Din punct de vedere administrativ, Districtul Bistrița avea o registratură și o administrație separate de oraș, conduse de senatori. În fruntea orașului era Magistratul format din juzi având în frunte pe judele suprem, 12 jurați și centumvirii. Judele primar era reprezentantul orașului în Dietă, iar dacă în anul următor nu era ales trecea în rândul senatorilor. Magistratul sau Senatul orașului era alături de jude în rezolvarea tuturor problemelor de conducere ale orașului, ei putând participa la ședințele Dietei sau ca trimiși ai orașului la Curte sau la Tezaurariat. Senatorii aveau în supraveghere comunele din district atât din punct de vedere administrativ, cât și juridic. Judele și senatorii erau ajutați de către comunitatea centumvirală sau corpul bătrânilor, care avea un scop consultativ. În fruntea acestora era oratorul.

Pentru rezolvarea multiplelor sarcini ale orașului activau mai mulți funcționari plătiți sau onorifici: notari, administratori, curatori, vigesimatori, pârcălabul. Un rol important în cadrul cancelariei magistratului îi revenea notarului, numit pe viață, el trebuia să cunoască foarte bine limbile oficiale ale țării și să stăpânească foarte bine activitatea din domeniul administrației³.

Magistratul avea în subordine administrația și finanțele orașului, elaborarea statutelor orășenești și a diferitelor decizii care constituiau acte normative pentru locuitorii orașului și districtului. În domeniul militar magistratul dispunea luarea unor măsuri pentru organizarea apărării orașului prin construirea și întreținerea zidurilor de apărare, bastioanelor. În subordinea magistratului s-au creat de-a lungul activității acestuia o serie de servicii, ca: divizorul (organul care se ocupa cu împărțirea averii celor decedați), serviciile sanitare, spitalul, etc. Comunele din valea Rodnei, erau conduse de un castelan, salariat al magistratului de Rodna, iar Târgul Rodna era condus de un magistrat în frunte cu un jude⁴.

---

1 G. Nüssbächer, *Contribuții la istoricul arhivei Bistriței în secolele XVI – XX*, în *Revista Arhivelor*, XLVII, 1970, 1, p. 5.

2 N. Iorga, *Documente românești din arhivele Bistriței. Partea I*, București, 1899, p. II.

3 S. Goldenberg, *Contribuție la istoria Bistriței și a Văii Rodnei în secolul al XVI-lea*, în „*Studia Universitatis Babeș-Bolyai*”, hist. IV, fasc. 1, 1960, Cluj, p. 60.

4 *Ibidem*, p. 61.

Florin Vlașin

Directia Județeană Bistrița-Năsăud a Arhivelor Naționale
e-mail: florinvlasin3d@yahoo.de